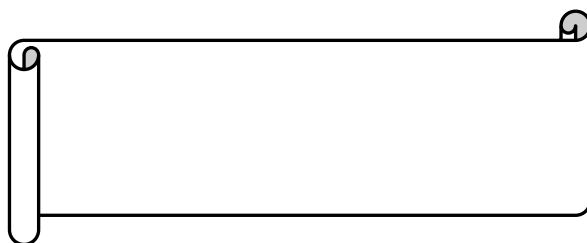

מסכת עדויות

פרקים ה ז

עדות ה

משנה א'

1. מה המשותף לששת המחלוקות, שמביא ר' יהודה¹, בין ב"ש לב"ה?

שבכולם בית שמאי מקילים ובית הלל מחמירים.

2. בשר נבילה מטמא. האם גם דם נבילה מטמא?

ב"ש - מטמאין.

ב"ה - מטמאין².

3. תרנגולת שנפסלה בשחיטה נעשית נבילה. האם ביצה שנמצאה בנבלת התרנגולת, מותרת באכילה?

לב"ש - אם קליפת הביצה קשה, במידה כזאת, שנמכרת כמותה בשוק - מותרת באכילה, ואם לא - נחשבת עדיין כחלק מגוף הנבילה ואסורה.

לב"ה - אסורה בכל אופן.

4. תרנגולת שנשחטה ונמצאה טריפה. האם ביצה שנמצאה בה, מותרת באכילה?

גם ב"ש מודים שאסורה, מפני שהביצה עצמה, גדלה באיסור במעי הטריפה.

5. איזו טומאה גזרו חז"ל על הגויים?

שיהיו כולם טמאים כזב.

6. דם של נכרית. האם טמא כנידה וכזבה?

לב"ש - הדם טהור, ולא היתה הגזירה, אלא על רוק ומי רגליים³.

לב"ה - גם הדם טמא⁴.

7. מצורעת שילדה. האם בימי הטוהר, דמה טהור ככל יולדת (33 יום לזכר, ו-66 לנקבה)?

לב"ש - הדם טהור - ככל יולדת.

לב"ה - הדם טמא, ככל מעיינות המצורע (רוקו, ממי רגליו וכיו"ב).

8. האוכל פירות שביעית. האם מותר להכיר טובה לבעל השדה על פירותיו?

לב"ש - מותר לאכול בין אם מכיר טובה⁵ ובין אם לא.

לב"ה - אסור להכיר טובה לבעלים, שלא יראה כאילו אין הפירות הפקר. עיי' הערה⁶.

9. חמת (נאד מעור) שניקב, וקשר בעור קשר לסתום החור. האם מקבל הנאד טומאה?

לב"ש - מקבל טומאה רק אם "צרוכה עומדת" - שהתקשה העור שסביב הקשר, ויכול לקבל משקים, גם אם יתיר את הקשר.

לב"ה - מקבל טומאה בכל אופן⁷.

¹ כי התנאים שזכרו בזה הפרק, לקולי ב"ש ולחומרי ב"ה, כולם מוסיפים הם על הפרק הקודם (פרק ד'). שהתנא ששנה פרק ד', סובר במחלוקות של פרק זה שב"ש מחמירים וב"ה מקילים. (הראב"ד).

² דם נבילה מטמא לב"ה ברביעית.

³ וטהרו דם נכרית, שיהיה היכר, שאין טומאת רוק ומי רגלים של נכרים אלא מדרבנן.

⁴ ויכירו שטומאה זו מדרבנן, בכך שטמאו רק דם לח ולא דם יבש, (בשונה מדם נידה וזבה, שמטמא בדרי"כ בין לח בין יבש), וטמאים רק כרוקו ומי רגליו של זב (ושאר מעיינות הזב), שמטמאים רק כשהם לחים.

⁵ ולא אומרים, שנראה כאוכל משדה שמור.

⁶ ויש גורסים במשנה וב"ה אומרים אין אוכלים אלא בטובה. אף שמעיקר הדין, מן התורה הפירות הפקר, ויכול לאכול מהם שלא בטובה, ב"ה חוששים, שיתרגל גם בשאר שנים להכנס לשדה חבירו שלא מדעתו. לכן, מותר לאכול רק אם מכיר טובה לבעל השדה.

לב"ה - לא יאכל, מפני שגוזרים עליו, שיהיה טמא טומאת שבעה¹⁵, וחייב הזאת מי חטאת ביום השלישי והשביעי: **שהפוך מן הערלה** (המל) - **כפורש מן הקבר** - כאילו שנגע במת, ונטמא טומאת שבעה.

משנה ג'

22. כמה מחלוקות בין ב"ש לב"ה, הוסיף והעיד ר' ישמעאל ?

שלוש מחלוקות, שב"ש מקילים וב"ה מחמירים.

23. איזה ספרים מכתבי הקדש, מטמאים את הידיים?

לב"ש - כל כתבי הקדש (תנ"ך), מלבד ספר קהלת.

לב"ה - כל כתבי הקדש.

24. מי חטאת. כיצד מטמאים?

אם נגעו בהם¹⁶, שלא לצורך הזאה - מטמאים.

25. מי חטאת, שנטפו מגופו של הטמא, אחר שנטהר (או מכלים אחר שנטהרו). האם מטמאים את הנוגע בהם?

לב"ש-אינם מטמאים. לב"ה- מטמאים

26. "קצח" (מין תבלין¹⁷), האם נחשב "אוכל" ?

לב"ש - הואיל ואינו ראוי לאכילה בפני עצמו אינו נחשב אוכל. לכן, אינו מקבל טומאה, וכן פטור ממעשרות.

לב"ה - הואיל ושמים אותו באוכל, נחשב אוכל. לכן, מקבל טומאה, וחייב במעשרות.

משנה ד'

27. כמה מחלוקות בין ב"ש לב"ה, הוסיף והעיד ר' אליעזר ?

שתי מחלוקות, שב"ש מקילים וב"ה מחמירים.

28. יולדת. כמה זמן טמאה כנידה ?

היולדת זכר טמאה כנידה 7 ימים, ולנקבה 14 יום. לאחר ימי הטומאה טובלת, ונטהרת מטומאה זו. אמנם, עדיין אינה טהורה לגמרי (לגבי כניסה למקדש ואכילת קדשים), עד שתביא קרבנותיה¹⁸, לאחר ימי הטהרה (40 לזכר ו- 80 לנקבה).

29. נידה וזבה. מה ההבדל, בין טומאת הדם, לבין טומאת הרוק ומי רגליה ?

דם הנידה, מטמא בין לח בין יבש.

מעיינות הנידה (רוק, מי רגליים וכיו"ב), מטמאים רק כשהם לחים ולא כשהם יבשים.

30. מה דין דם יולדת בימי הטהרה ?

אם טבלה אחר ימי הטומאה - הדם טהור. (33 יום ליולדת זכר, ו- 66 יום לנקבה)

אם לא טבלה היולדת לאחר ימי הטומאה:

לב"ש - מטמא רק כמעיינות הנידה¹⁹. כלומר רק כשהוא לח. כשהדם יבש - טהור.

¹⁵ שמא יטמא בשנה הבאה בטומאת מת, ויחשוב, שכמו שבשנה שעברה נטהר רק בטבילה, כך גם השנה יטהר רק בטבילה. אך אינו יודע, שכשהיה גוי ונגע במת - לא נטמא בכך, מפני שגוי לא מקבל טומאה, אך השנה כישראל - מקבל טומאת מת.

¹⁶ אם היה בהם כדי הזאה, מטמאים אף במשא ומטמאים בגדים. אם אין בהם כדי הזאה, מטמאים רק במגע ואין מטמאים בגדים.

¹⁷ עיי' ישעיהו כח' כה'.

¹⁸ כבש לעולה ותור או בן יונה לחטאת, דל - מביא שני עופות לעולה ולחטאת. (פרי' תזריע)

¹⁹ אף שאין האשה טהורה בימי טהרה עד שתטבול מטומאת הלידה, דמה - טהור. כדי שלא יטעו לטהר את האשה שלא טבלה, גזרו חכמים שדמה טמא. לכן, דמה טמא רק כשהוא לח, ולא כטומאת דם מהתורה.

31. כיצד נטהרת זבה ?

זבה²¹, סופרת 7 ימים נקיים מדם, טובלת, וביום השמיני מביאה קרבנותיה (פרי מצורע).

32. מתי ב"ש מודים לב"ה, שדם יולדת בימי הטהרה, יטמא גם כשהוא יבש ?

"בְּיִלּוּדָתָהּ בְּזָבָה" - שילדה בזמן שהיתה זבה. הואיל ולא ספרה עדיין 7 נקיים, כל דם שתראה אפילו בימי הטהרה, נחשב דם זבות - וטמא.

משנה ה'

33. ארבעה אחים. שניים מהם נשואים לשתי אחיות, ומתו. האם שתי האחיות מתייבמות ?

שתי האחיות, חולצות לשני האחים ולא מתייבמות. הואיל ולכל אחד מהאחים, יש זיקה לשתיהן, כל אחת מהן, היא גם זקוקה בעצמה ליבום וגם אחות של זקוקתו. ואחות זקוקתו, הרי אסורה כמו אחות אשתו. לכן, לא יכולות להתייבם - וחולצות.

34. אם עברו האחים, ולקחו כל אחד את אחת מהאחיות. מה דינם ?

ר' אֶלְעִיָּזָר אֹמֵר: לב"ש - בדיעבד יקָמוּ.

לב"ה - יוציאו (יתנו להן גט).

משנה ו'

35. נגע צרעת (כגון: בהרת) ובו שיער לבן. מה דינו ?

טמא. אך אם השיער נהפך ללבן, לפני שהיה הנגע - הנגע טהור.

36. נגע ובו שיער לבן. הנגע נעלם, ואחר זמן חזר הנגע למקומו. האם השיער הלבן, סימן טומאה לנגע

החדש ?

עֲקֵבִיא בֶן מִהֶלְלָאֵל - מטמא²² ("שיער הפקודה" - שיער שהופקד בעור - ע"י הבהרת).

חכמים מטהרים.

37. אשה ראתה דם ירוק (צהוב). האם טמאה ?

עֲקֵבִיא בֶן מִהֶלְלָאֵל - מטמא.

כמים מטהרים.

38. בכור בהמה: תם - הכהן מקריב. בעל מום - נאכל לכהן כחולין. האם מותר לכהן לגזוז את צמר הבכור,

?

אם הבכור חי - אסור בגיזה²³.

אם גזו - הצמר אסור בהנאה.

אחר שנשחט - צמר מותר לכהן.

39. צמר שנשר מבכור בעל מום חי. את הצמר הניח בחלון, עד שישחט את הבכור. האם שחיטת הבכור,

מתירה גם את הצמר שבחלון (כמו שמתירה את הצמר שעל הבכור) ?

עֲקֵבִיא בֶן מִהֶלְלָאֵל - מתיר את השיער בהנאה.

²⁰ מן התורה, אין האשה טהורה בימי טהור בלי שתטבול מטומאת הלידה. לכן, דמה - טמא מהתורה כנידה.

²¹ שהוסיפה לראות אחר 7 ימי נידות.

²² "והיא הפכה שיער לבן" - שקדם הנגע לשיער הלבן. וסובר עקביא, שהשיער הלבן מגלה שהבהרת הראשונה לא נרפאה והיא היא הבהרת שחזרה (ראב"ד, מהר"ם).

²³ "...לא תעבד בכרך שוכך ולא תגזו בכור צאנך" דברים טו' יט'.

40. איזו סוטה, לא שותה מהמים המאררים ?

לְעִקְבִיָּא בְּן מְהֻלְלָא, גיורת ושפחה משוחררת.

לחכמים, כולן שותות.

41. מי היא: "בְּרַבְּמִית", ומה הראיה ממנה לדברי חכמים?

בְּרַבְּמִית, היא שפחה משוחררת שהיתה בירושלים. שמעיה ואבטליון השקו אותה כסוטה מהמים המאררים, כדברי חכמים.

42. מה השיב עקביא על ראייה זו?

"דְּגָמָא הַשְּׂקִיָּה" - השקו אותה, מפני שגם הם היו גרים, ולא עשו כדיון²⁵.

43. מהיכן למדו שְׁפָל הַמִּתְנַדָּה וּמַת בְּנֵדוּיָו, סוֹקְלִין אֶת אַרוֹנוֹ (מניחים על ארונו אבן, לומר שמת בנידוי) ?

לת"ק, למדו כן מעקביא בן מהללאל, שנידו אותו חכמים, על שזלזל בשמעיה ואבטליון.

ר' יהודה אומר: חס ושלום שְׁעִקְבִיָּא נִתְנַדָּה, שְׂאִין עֲזָרָה נִנְעֶלֶת בְּפָנֵי כָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל בְּחֻמְהָ וּבִיקְרָאתָ חֲטָא פְּעִקְבִיָּא בְּן מְהֻלְלָא (שלא היה בשעת נעילת הדלתות בעזרה, כשהתכנסו ישראל לשחיטת הפסח, כמו עקביא בחכמה וביר"ש, ולא יתכן שעקביא זלזל בחכמים). אלא אֶת מִי נָדוּ ? אֶת אֶלְעָזָר בְּן חֲנֻנִי שֶׁפָּקַק בְּטְהֻרַת נְדָים (שזלזל בדברי חכמים שהגוף טהור ורק הידיים טמאים). וְכִשְׁמַת אֶלְעָזָר בְּן חֲנֻנִי, שְׁלַחוּ בֵּית דִּין וְהַנִּיחוּ אֶבֶן עַל אַרוֹנוֹ.

ומכאן: שְׁפָל הַמִּתְנַדָּה וּמַת בְּנֵדוּיָו, סוֹקְלִין אֶת אַרוֹנוֹ.

44. חכמים אמרו לעקביא, שאם יחזור בו בארבעה דברים שנמנו במשנה, ימנו אותו להיות אב"ד בישראל.

מדוע לא חזר בו מדבריו ?

א. אִמַר לְהוֹ, מוֹטָב לִי לְהִקְרָא שׁוֹטָה כָּל יְמֵי, וְלֹא לַעֲשׂוֹת שְׁעָה אַחַת רְשָׁע לְפָנֵי הַמְּקוֹם.

ב. שְׁלֹא יִהְיוּ אוֹמְרִים²⁶, בְּשִׁבִיל שְׂכָרָה חָזַר בּוֹ.

משנה ז'

45. מדוע ציוה עקביא לבנו בשעת מיתתו, שיקבל את דברי חכמים ב-4 דברים האלו?

מפני שעקביא עצמו סבר, שהרבים סברו כמותו, וחכמים סברו שהרבים סברו כמותם. לכן עקביא עצמו לא חזר בו.

אך בנו, ששמע רק מאביו ומהחכמים, והם הרבים, מוטב לו לקבל דברי הרבים, ולהניח דברי היחיד.

46. מדוע לא רצה עקביא, לצוות לחבריו לקרב את בנו כפי שבקש ?

שאמר לבנו: "מַעֲשִׂינְךָ יִקְרְבוּךָ וּמַעֲשִׂינִי יִבְחָקוּךָ".

²⁴ גזירה, שמא ישהה את הבכור כדי שינשור ממנו צמר, ויבוא להכשל בגיזה ועבודה.

²⁵ פירוש אחר: עשו עצמם כאילו השקו אותה מי המרים, כדי שתודה, אבל באמת לא השקוה מים המאררים (רע"ב).

²⁶ ואפילו הייתי חושב שהאמת עמכם, ואינני רשע לפני ה', לא הייתי חוזר בי, שלא יאמרו מפני השררה חזר בו ויהיה חילול ה'. (תפא"י)

עדויות ו

משנה א'

47. ר' יהודה בן בבא העיד... שִׁמְמָאֲנִים אֶת הַקְּטָנוֹת. באיזה מקרה מדובר ?

קטנה יתומה, תקנו חכמים שאחיה ואמה יכולים להשיא אותה בקטנותה. כמו כן תקנו, שיכולה למאן לבעלה בעודה קטנה (לומר שאינה רוצה אותו), הנישואין נעקרים, ויוצאת בלא גט (הואיל והנישואין היו מדרבנן).

ר' יהודה בן בבא לימד, שיש וחכמים מורים לקטנה למאן. כגון: שני אחים, נשואים לשתי אחיות יתומות. אחת גדולה ואחת קטנה. הערה: נישואי הגדולה - מהתורה, ונישואי הקטנה - מדרבנן.

בעלה של הגדולה מת, ונמצאת הגדולה זקוקה ליבום מבעלה של אחותה הקטנה.

הגדולה לא יכולה להתייבם, משום שאחותה הקטנה נשואה ליבם והרי הגדולה "אחות אשתו" (מדרבנן), של היבם. הקטנה אסורה על בעלה, משום שהיא "אחות זקוקתו", הואיל והגדולה זקוקה ליבום מן התורה, ונישואי אחותה הקטנה הם רק מדרבנן, זיקה זו, אוסרת את נישואי הקטנה.

לכן, מלמדים את הקטנה למאן, וכך מותרת הגדולה ליבום.

48. אשה שהלך בעלה למדינת הים. עד אחד העיד שמת בעלה. האם מותרת להנשא ?

ר' יהודה בן בבא העיד שמותרת ע"פ עד אחד.

49. מה למדים, מעדותו של ר' יהודה בן בבא, על תרנגול שנסקל, אחר שהרג את הנפש?

השור שנקמר בפסוק: "וכי יגח שור את איש...", הוא לאו דווקא שור, אלא כל בע"ח.

50. איזה יין כשר לנסך על המזבח ?

יין בן 40 יום.

51. עד מתי אפשר להקריב תמיד של שחר? עד 4 שעות.

משנה ב'

52. מה מטמא לכו"ע, מן החי ומן המת ?

אבר מן החי, וכזית בשר מן המת - מטמאים במגע במשא ובאוהל.

עצם כשעורה מן המת - מטמא במגע ובמשא.

53. באלו דברים נחלקו לגבי טומאה, מן החי ומן המת ?

מן המת - אבר. מן החי - בשר הפורש מאבר מן החי, ועצם הפורש מאבר מן החי.

54. אבר מן החי או אבר מן המת. האם מטמאים ?

אבר מן החי - לכו"ע מטמא באוהל, ואין לו שיעור.

אבר מן המת: אם יש כזית - לכו"ע מטמא באוהל.

פחות מכזית: לר' יהושע, ולר' נחוניא בן אליעזר איש כפר הבבלי - מטמא באוהל. לר' אליעזר - אינו מטמא באוהל.

55. כיצד הקשו בק"ו על ר' אליעזר?

אדם חי - שהוא טהור, אבר פחות מכזית הפורש ממנו - טמא, ק"ו למת, שהוא עצמו טמא, שאבר פחות מכזית הפורש ממנו - שיהיה טמא.

56. ציין שתי תשובות שהשיב ר' אליעזר?

(א) חכמים לא אמרו, שאין שיעור, אלא על אבר מן החי. אך אבר מן המת צריך שיעור.

(ב) יש, ואדם חי הוא החמור בטומאה, והמת, הוא הקל. כגון: זב, מטמא "מדרס", וכל מה שתחתיו נעשה **אב הטומאה**²⁷, והנוגע במדרס, נעשה **הוא ובגדיו** ראשון לטומאה, וכל הכלים שמעל הזב (כגון: אפילו 100 שמיכות שעליו) טמאים טומאת "מדף" - שנעשים כולם ראשון לטומאה ומטמאים אוכלים ומשקים. **מה שאין כן מת**, שרק מה שנוגע בו - נעשה כמותו אבי אבות, המצע שתחתיו - נעשה אב, והנוגע במצע - נעשה ראשון.

משנה ג'

57. **בשר מן המת. ועצם מן המת. מה השיעור שמטמאים ?**

בשר מן המת מטמא **בכזית** - במגע במשא ובאוהל, כמת עצמו.

עצם מן המת מטמא **בכשעורה** - במגע ובמשא.

58. **למדנו שאבר מן החי מטמא כמו המת. מה הדין: כזית בשר, או עצם כשעורה שפרשו מאבר מן החי ?**

הטעם, שמחמיר או מיקל	עצם כשעורה מהחי	כזית בשר מהחי	
שטומאת בשר חמורה מטומאת עצמות:			
(א) בשר נבילה ושרץ - מטמא, ועצמותיהם - טהורים! (ב) אבר מהחי, שחסר מהבשר שעליו ²⁸ , אף שאינו מטמא באוהל, מטמא במגע ובמשא, אך אם חסר קצת מהעצם שבו - האבר טהור.	טהור	מטמא	ר' אליעזר
שטומאת עצמות חמורה מטומאת בשר:			
(א) בשר הפורש מהחי - טהור. אך אבר הפורש מהמת (אבר=עצם עם בשר וגידים שעליו) - טמא. (ב) כזית בשר ורוב עצמות אדם (125 עצמות) - מטמאים במגע במשא ובאוהל. אך כשחסר מהכזית בשר - הבשר טהור, וכשחסר מרוב עצמות אדם - אמנם לא מטמא באוהל, אך מטמא במגע ובמשא. (ג) מת שכל בשרו פחות מכזית (כגון: נפל) - טהור . רוב מנין או רוב בנין של עצמות, אפילו כשאין בהם רובע הקב (שיעור הטומאה בעצמות ²⁹) - מטמאים.	מטמא	טהור	ר' נחוניא
שטומאת עצמות ובשר מהמת, חמורה מטומאת עצמות ובשר מהחי:			
שפמת, יש טומאת רב (רוב מנין או רוב בנין של עצמות, שמטמאים) ורבע (רובע הקב עצמות, אפילו בלי רוב מנין או בנין, שמטמאים) ורקב (שרקב המת - מטמא ³⁰), ובאבר מן החי אין טומאת רב, ורבע , ורקב . לכן, כזית בשר ועצם כשעורה מן החי , קל יותר - וטהור.	טהור	טהור	ר' יהושע

²⁷ אפילו שוכב על 100 מצעות - כולם נעשים אב.

²⁸ "שיש עליו בשר כראוי" - שאם היה מחובר לחי, היה יכול להבריא. אם היה הבשר חסר, מטמא במגע ובמשא ולא באוהל.

²⁹ עיי' פרק אי' משנה ז'.

³⁰ "כמלא תרוד" רקב. כלומר: רקב, כמלא חפניים של אדם בינוני.